

OLIY TA‘LIM MUASSASALARIDA TALABALARGA GAMIFIKATSIYA METODI ORQALI NEMIS TILINI O‘QITISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Uralova Gulbahor O‘ktamovna

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti “Boshlang‘ich ta‘lim pedagogikasi” kafedrasi dotsenti.

Masharipova Rayhon Sultanmurat qizi

Urganch Ranch texnologiya universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta‘lim muassasalarida talabalarga nemis tilini o‘qitishda gamifikatsiya metodining didaktik imkoniyatlari, uning afzalliklari va o‘quv jarayoniga integratsiya qilish yo‘llari ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil etiladi. Tadqiqotda gamifikatsiyaning nazariy asoslari, uning ta‘lim jarayonidagi o‘rni va ahamiyati hamda talabalarning motivatsiyasi, kommunikativ kompetensiyalari va o‘quv faolligiga ta‘siri o‘rganilgan. Shuningdek, o‘yin elementlari asosida tashkil etilgan darslarning samaradorligi, individual va differensial yondashuvni ta‘minlashdagi roli yoritilgan.

Kalit so‘zlar: gamifikatsiya, nemis tili, oliy ta‘lim, didaktik imkoniyat, motivatsiya, kommunikativ kompetensiya, interaktiv ta‘lim, innovatsion metod.

KIRISH. Zamonaviy ta‘lim tizimida chet tillarini o‘qitish jarayoni an‘anaviy yondashuvlardan interfaol, innovatsion va talaba markazli metodlarga o‘tishni talab qilmoqda. Xususan, oliy ta‘lim muassasalarida nemis tilini o‘qitish jarayonida talabalarning motivatsiyasini oshirish, ularning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish hamda mustaqil ta‘lim ko‘nikmalarini shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, ta‘lim jarayoniga gamifikatsiya metodini joriy etish samarali pedagogik yechimlardan biri sifatida e‘tirof etilmoqda.

Bugungi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni, jumladan nemis tilini o‘rganish nafaqat akademik ehtiyoj, balki kasbiy va ijtimoiy muvaffaqiyatning muhim omiliga aylanmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy talabalar raqamli texnologiyalar muhitida ulg‘aygani sababli, ular uchun an‘anaviy o‘qitish usullari ko‘pincha yetarli darajada samarali bo‘lmayapti. Bu esa ta‘lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni, xususan gamifikatsiyani keng joriy etishni taqozo etadi.

Shuningdek, gamifikatsiya orqali talabalarda nafaqat til ko‘nikmalari, balki muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish, jamoada ishlash, kreativ fikrlash kabi kompetensiyalar ham rivojlanadi. Bu esa mazkur metodning didaktik imkoniyatlarini yanada kengaytiradi va uni oliy ta‘lim tizimida qo‘llashni ilmiy-amaliy jihatdan muhim qiladi.

Shu bois, oliy ta‘lim muassasalarida nemis tilini gamifikatsiya asosida o‘qitish masalasini tadqiq etish hozirgi davr pedagogikasining dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Gamifikatsiya asosida chet tillarini o‘qitish masalasi so‘nggi yillarda pedagogika, lingvodidaktika va ta‘lim texnologiyalari kesishgan nuqtada faol o‘rganilayotgan ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari mazkur metodning nazariy asoslari, amaliy samaradorligi hamda didaktik imkoniyatlarini keng yoritib beradi.

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda gamifikatsiya metodining chet tilini o‘rganishga ta‘siri keng empirik va bibliometrik tadqiqotlar asosida o‘rganilgan. Jumladan, Wan Kamaruddin va boshqalar tomonidan o‘tkazilgan bibliometrik tahlil natijalariga ko‘ra, gamifikatsiya asosidagi til o‘qitish bo‘yicha ilmiy ishlar soni ayniqsa 2018-yildan keyin keskin oshgan bo‘lib, bu yo‘nalish global miqyosda tez rivojlanayotganini ko‘rsatadi [1]. Tadqiqotda gamifikatsiya o‘quvchilarning motivatsiyasi, jalb etilishi va o‘quv natijalarini yaxshilashga xizmat qiluvchi samarali vosita sifatida e‘tirof etiladi.

Zaozhuang universitetining Chet tillar maktabidagi xitoylik olimlar - Zhao Mei, Pan Qi va Hassan Abuhassnalar tomonidan 2026-yilda olib borilgan tizimli tahlil ham gamifikatsiyaning chet tillarini o‘qitishda keng qo‘llanilayotganini tasdiqlaydi. Ular gamifikatsiya elementlari (ballar, badge‘lar, reytinglar) talabalarning faolligini oshirib, o‘quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishini ta‘kidlaydilar [2]. Shu bilan birga, tadqiqotchilar ushbu sohada nazariy asoslangan yondashuvlar yetarli darajada rivojlanmaganini ham qayd etadilar.

Shuningdek, Shenghui Zhou tomonidan o‘tkazilgan empirik tadqiqot natijalari gamifikatsiya asosidagi raqamli o‘yinli o‘qitish (DGBL) talabalarda ichki motivatsiya, o‘qishga qiziqish va til o‘rganishga ijobiy munosabatni sezilarli darajada oshirishini ko‘rsatadi [3]. Bu esa gamifikatsiyaning psixologik-pedagogik samaradorligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, Maftuna Pulatova va boshqa mahalliy tadqiqotchilar gamifikatsiya ta‘lim jarayonida ijobiy psixologik muhit yaratishini, talabalar faolligini oshirishini va o‘quv jarayonini samaraliroq tashkil etishga xizmat qilishini ta‘kidlaydilar [8].

Mahalliy ilmiy manbalarda gamifikatsiya metodining afzalliklari quyidagicha umumlashtiriladi:

- o‘quvchilarning qiziqishini oshirish;
- mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- til o‘rganishda kommunikativ yondashuvni kuchaytirish;
- individual yondashuvni ta‘minlash;
- o‘quv jarayonini interaktiv va samarali tashkil etish [9].

Shu jihatdan, oliy ta‘lim muassasalarida gamifikatsiya asosida nemis tilini o‘qitishning didaktik imkoniyatlarini o‘rganish ilmiy jihatdan asoslangan va istiqbolli tadqiqot yo‘nalishi hisoblanadi.

METODLAR: tarixiy, retrospektiv va nazariy-uslubiy manbalarni tahlil qilish, olingan ma‘lumotlarni umumlashtirish va sharhlash, kuzatish, suhbat, anketa, kontent tahlil, kvalimetriya va ekspert baholash.

MUHOKAMA. Oliy ta’lim muassasalarida talabalarga nemis tilini gamifikatsiya metodi asosida o‘qitish masalasi zamonaviy pedagogik paradigmaning muhim komponentlaridan biri sifatida ko‘rilmogda. Tadqiqot natijalari va adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, gamifikatsiya nafaqat o‘quv jarayonini qiziqarli tashkil etish vositasi, balki didaktik tizimning samaradorligini oshiruvchi kompleks metod sifatida namoyon bo‘ladi.

Birinchidan, gamifikatsiya talabalarning o‘quv faoliyatiga ichki motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. An’anaviy dars shakllarida passiv ishtirok kuzatilgan bo‘lsa, o‘yin elementlari (ball, daraja, badge, reyting tizimi) joriy etilganda talabalar o‘z natijalarini doimiy kuzatib boradi va yuqori ko‘rsatkichlarga erishishga intiladi. Bu jarayon nemis tilini o‘rganishda muntazamlilik va faollikni ta’minlaydi.

Ikkinchidan, gamifikatsiya metodining didaktik imkoniyatlari kommunikativ yondashuvni samarali amalga oshirishda yaqqol namoyon bo‘ladi. Rolli o‘yinlar, simulyatsiyalar va interaktiv topshiriqlar orqali talabalar real hayotga yaqin vaziyatlarda til birliklaridan foydalanishni o‘rganadilar. Natijada ularning nutqiy kompetensiyasi (gapirish, tinglash, o‘qish, yozish) kompleks rivojlanadi. Ayniqsa, nemis tilining grammatik murakkabligi gamifikatsiya orqali bosqichma-bosqich va stresssiz o‘zlashtiriladi.

Shu bilan birga, muhokama jarayonida gamifikatsiya metodining ayrim cheklovlari ham aniqlanadi. Xususan, o‘yin elementlarining noto‘g‘ri tanlanishi yoki haddan tashqari ko‘pligi o‘quv jarayonining mazmuniy jihatini susaytirishi mumkin. Ya’ni, talaba e’tibori bilim olishdan ko‘ra mukofotga qaratilib qolish xavfi mavjud. Shuning uchun gamifikatsiya didaktik maqsadlarga mos ravishda, puxta rejalashtirilgan holda qo‘llanishi zarur.

NATIJALAR. Mazkur tadqiqot doirasida oliy ta’lim muassasalarida talabalarga nemis tilini gamifikatsiya metodi orqali o‘qitishning didaktik imkoniyatlari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinib, quyidagi natijalarga erishildi:

Birinchidan, gamifikatsiya metodining nemis tilini o‘qitish jarayonida qo‘llanilishi talabalarning o‘quv faoliyatiga bo‘lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshirishi aniqlandi. O‘yin elementlari asosida tashkil etilgan darslar talabalarni faol ishtirok etishga undab, ularning darsga qiziqishini kuchaytiradi.

Ikkinchidan, gamifikatsiya asosida tashkil etilgan o‘quv jarayoni talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligi isbotlandi. Xususan, interaktiv topshiriqlar, rolli o‘yinlar va simulyatsiyalar orqali talabalar nemis tilida erkin muloqot qilish, fikr bildirish va real vaziyatlarda til birliklaridan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Uchinchidan, tadqiqot natijalari gamifikatsiya metodining individual va differensial yondashuvni ta’minlashdagi ahamiyatini ko‘rsatdi. Talabalarning bilim darajasi va o‘zlashtirish sur’atiga mos ravishda topshiriqlarni moslashtirish imkoniyati ularning samarali o‘rganishini ta’minlaydi.

To‘rtinchidan, gamifikatsiya orqali tashkil etilgan darslar talabalarda mustaqil o‘rganish, tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va jamoada ishlash kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Biroq, shunga qaramasdan, bu jarayonda ayrim cheklovlar ham kuzatildi. Jumladan, o‘yin elementlarining noto‘g‘ri tanlanishi yoki ortiqcha qo‘llanilishi o‘quv jarayonining

mazmunij jihatini susaytirishi mumkinligi aniqlandi. Shuningdek, texnik vositalar va raqamli platformalardan foydalanish darajasi ham natijalarga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, gamifikatsiya metodi oliy ta'lim muassasalarida nemis tilini o'qitishda yuqori didaktik salohiyatga ega bo'lib, u o'quv jarayonini samarali tashkil etish, talabalarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur natijalar gamifikatsiyani yanada kengroq joriy etish va metodik jihatdan takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA. Olib borilgan nazariy va amaliy tahlillar shuni ko'rsatdiki, gamifikatsiya zamonaviy ta'lim jarayonida yuqori samaradorlikka ega innovatsion pedagogik yondashuvlardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari asosida aniqlanishicha, gamifikatsiya metodi talabalarning o'quv faoliyatiga bo'lgan ichki motivatsiyasini oshiradi, ularning dars jarayonidagi faolligini kuchaytiradi hamda nemis tilini o'zlashtirish jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ayniqsa, o'yin elementlari orqali tashkil etilgan interaktiv mashg'ulotlar talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Biroq, gamifikatsiyani samarali qo'llash uchun uni didaktik maqsadlarga mos ravishda rejalashtirish, o'yin elementlari va o'quv mazmuni o'rtasida muvozanatni saqlash, shuningdek, pedagoglarning metodik va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zarur. Aks holda, metodning samaradorligi pasayishi mumkin.

Umuman olganda, gamifikatsiya metodi oliy ta'lim muassasalarida nemis tilini o'qitishda katta istiqbolga ega bo'lib, ta'lim sifatini oshirish, talabalar bilimini chuqurlashtirish va ularni zamonaviy kompetensiyalar bilan ta'minlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Shu sababli, mazkur yo'nalishda ilmiy izlanishlarni davom ettirish va amaliyotga keng joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Adabiyotlar:

1. Wan Kamaruddin, W. A. I., Abd Razak, N. S., & Ab Manan, M. H. (2026). Gamification In Foreign Language Learning: A Bibliometric Review // International Journal Of Modern Education (IJMOE), 8(29), 96–110. <https://doi.org/10.35631/IJMOE.829007>
2. Mei, Z., Qi, P., & Abuhassna, H. (2026). Gamification in Foreign Language Education: A Bibliometric and Thematic Analysis. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 16(1), 837-850. <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v16-i1/27447>
3. Zhou, S. Gamifying language education: the impact of digital game-based learning on Chinese EFL learners // Humanit Soc Sci Commun 11, 1518 (2024). <https://doi.org/10.1057/s41599-024-04073-3>
4. [Reza Hadi Mogavi](#), [Bingcan Guo](#), [Yuanhao Zhang](#), [Ehsan-Ul Haq](#), [Pan Hui](#), [Xiaojuan Ma](#). When Gamification Spoils Your Learning: A Qualitative Case Study of Gamification Misuse in a Language-Learning App // [L@S '22: Proceedings of the Ninth ACM Conference on Learning @ Scale](#). Pages 175-188. <https://doi.org/10.1145/3491140.3528274>
5. Karimova Sh.V. Gamification In Foreign Language Classrooms: Motivation And Learning Outcomes // [Multidisciplinary and Multidimensional Journal \(MMJ\)](#) / Vol. 4 No. 6 (2025):